

34. Ostoja Oświn (Oswin Site)

Kryteria BirdLife International: B3, C6

Autorzy: Daniel Doktor, Sławomir Korol, Arkadiusz Sikora, Zdzisław Cenian, Waldemar Półtorak

Autorzy w poprzednim wydaniu: Arkadiusz Sikora, Zdzisław Cenian, Waldemar Półtorak

Kod ostoi: PL034

Współrzędne geograficzne: 54°18'N, 21°35'E

Powierzchnia: 2 516 ha

Położenie administracyjne: województwo warmińsko-mazurskie; powiaty: kętrzyński, węgorzewski

Natura 2000 (OSO): obszar specjalnej ochrony ptaków – Jezioro Oświn, PLB280004

Krótką charakterystyka ostoi

Niewielka ostoja obejmująca rozległe, płytkie i silnie zarośnięte jezioro oraz mozaikę terenów otwartych, zadrzewień i niewielkich lasów wokół jeziora. Obszar ten jest jednym z najważniejszych w kraju miejsc gniazdowania zielonki oraz ważnym lęgowiskiem rybitwy czarnej.

Short summary

A small site encompassing a large, shallow and overgrown lake and a mosaic of open areas, tree-covered areas and small forests surrounding the lake. One of the most important nesting sites for Little Crake in the country and an important breeding site for Black Tern.

Ogólny opis ostoi

Ostoja położona jest na Nizinie Staropruskiej, w północnej części Mazur. Jej północna granica pokrywa się z granicą Polski z Rosją (obwód kaliningradzki). Rzeźba terenu ostoi jest silnie urozmaicona, a lokalnie różnice wysokości dochodzą do 50 m. Sieć rzeczna jest dobrze rozwinięta. Ostoja znajduje się w dorzeczu Pregoty, odwadnia ją Oświnka, dopływ Łyny.

Centrum ostoi stanowi duże obniżenie wytopiskowe wypełnione wodami jeziora Oświn. Niecka, którą zajmuje jezioro, jest silnie zabagniona, szczególnie we wschodniej części.

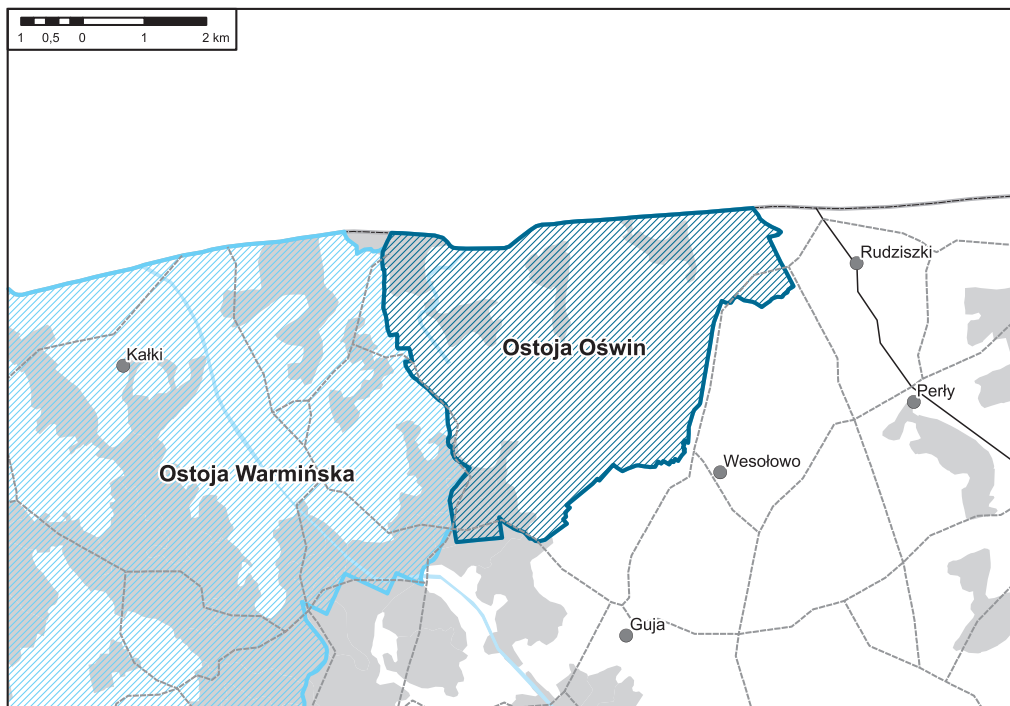
Obecnie jezioro ma powierzchnię 325 ha, a jego średnia głębokość wynosi 0,9 m. Linia brzegowa jest bardzo urozmaicona. Jezioro składa się z jednego dużego i kilku mniejszych akwenów połączonych wąskimi przesmykami. Jest na nim 7 wysp porośniętych lasem. Tylko na niewielkiej części jeziora lustro wody jest otwarte. Znaczną część jego powierzchni pokrywają zespoły szuwarów trzcinowych, których największe płyty występują we wschodniej jego części. Do Oświna wpływa od południa mały ciek Rawda. Charakterystycznym rysem krajobrazu ostoi są nachylone w kierunku jeziora stoki powierzchni morenowej. Pokrywa je mozaika lasów i zadrzewień śródpolnych, gruntów użytkowanych

Tabela 3.34. Kluczowe gatunki ptaków stwierdzone w Ostoi Oświn

Table 3.34. Key bird species recorded in Oswin Site IBA

Gatunek Species	Status Status	Rok Year	Liczebność Number	Oszacowanie liczebności Bird number assessment	Kryterium Criterion
Nur czarnoszyi <i>Gavia arctica</i>	M	1996, 1999	+		
Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	L	2008, 2009	10–12 m	DL	
Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	L	2006	0–1 p	DL	
Czapla biała <i>Egretta alba</i>	M	2008, 2009	10–12 i	DL	
Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	L	2007–2009	1–2 p	DL	
Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	L	2003–2009	1 p	DL	
Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	L	2009	3 p	DL	
Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	L	2005	0–1 p		
Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	M	1996–2008	+		
Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Z	2007–2009	8–12 i	PS	
Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	L	2003–2009	1 p	DL	
Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	L	2007–2009	10–15 p	DL	
Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i>	M	1996, 1999	+		
Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	L	1996, 1999, 2008	+		
Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	L	2004–2009	1–2 p	DL	
Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	M	2007–2009	1–2 i	DL	
Rybolów <i>Pandion haliaetus</i>	M	2004–2009	1–2 i	DL	
Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	L	2007–2009	7–10 m	PS	

Gatunek Species	Status Status	Rok Year	Liczebność Number	Oszacowanie liczebności Bird number assessment	Kryterium Criterion
Zielonka <i>Porzana parva</i>	L	2007–2009	70–90 m	E	B3, C6
Derkacz <i>Crex crex</i>	L	2007–2009	10–13 m	DL	
Żuraw <i>Grus grus</i>	L	2007–2009	12–15 p	DL	
Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	L	2007–2009	5–8 p	PS	
Łęczak <i>Tringa glareola</i>	M	1996, 1999	+		
Mewa mała <i>Larus minutus</i>	M	1996, 1999	+		
Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	M	2008, 2009	3–5 i	DL	
Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	L	2007–2009	40–45 p	DL	C6
Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	L	2007–2009	3–4 p	PS	
Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	L	2007–2009	2–3 p	DL	
Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	L	2007–2009	2–3 p	DL	
Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	L	2007–2009	10–12 p	PS	
Dzięcioł białogrzbity <i>Dendrocopos leucotos</i>	L	2007–2009	5–8 p	PS	
Lerka <i>Lullula arborea</i>	L	2007–2009	2–5 p	PS	
Podrózniczek <i>Luscinia svecica</i>	L	1996, 1999	0–1 p		
Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i>	L	2007–2009	10–12 p	PS	
Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	L	2007–2009	3–5 p	PS	
Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	L	2007–2009	30–40 p	PS	

rolniczo i nieużytków rolnych z licznymi zabagnieniami i niewielkimi zbiornikami wodnymi.

Na siedliskach wilgotnych wzdłuż brzegów jeziora i w dolinach cieków wykształciły się olsy. W południowej części ostoji występują małe płaty borów z dominującą sosną, a na północy – lasy liściaste i mieszane. Największą powierzchnię w ostoji zajmują łąki i pastwiska, większe połacie pól uprawnych znajdują się tylko we wschodniej i południowo-wschodniej części ostoji. Północna część ostoji, pomiędzy jeziorem a granicą państwa, nie jest użytkowana gospodarczo. Po zarzuceniu gospodarki ornej nasilił się proces zarastania dawnych pól uprawnych drzewami i krzewami. Powstrzymywany jest on od kilkunastu lat poprzez ekstensywny wypas koników polskich.

W granicach ostoji nie ma stałych osad. Większe wsie przylegające do ostoji to Wyskok, Wesołowo i Pasternak.

Siedliska i typy użytkowania gruntów w ostoji

Lasy i zadrzewienia – 21%, łąki i pastwiska – 16%, inne tereny rolne – 30%, mokradła – 12%, zbiorniki wodne i ciek – 19%, inne – 2%.

Formy ochrony przyrody

Rezerwat przyrody Jezioro Siedmiu Wysp (1 618,3 ha), Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Oświn (15 183 ha), użytek ekologiczny Rozlewisko Pasternak (140,5 ha).

Ptaki

W ostoji Oświn stwierdzono ponad 130 gatunków ptaków, w tym co najmniej 24 gatunki lęgowe wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ponadto gniazduje tu 8 gatunków ptaków z „Polskiej czerwonej księgi zwierząt”.

W ostoji występuje jedna z największych krajowych populacji zielonki oraz ważne lęgowisko rybitwy czarnej – liczebność obu gatunków przekracza 1% populacji krajowej. Jezioro i tereny bagienne są miejscem lęgów takich gatunków, jak: gegawa, nurogęś, gągoł, bąk, błotniak stawowy i łąkowy, żuraw, samotnik, kropiatka, wodnik, derkacz i wąsatka. Kompleksy leśne zasiedlają rzadkie ptaki szponiaste: bielik, kania czarna i orlik krzykliwy. Przy zbiornikach wodnych spotykany jest regularnie rybołów. W okresie wędrówek w ostoji zatrzymują się stada gęsi, dla których jezioro Oświn jest miejscem nocowania.

Inne walory przyrodnicze ostoji

Rezerwat stanowi miejsce występowania wielu gatunków ssaków, w tym bobra, łosia, sarny, dzika, jelenia i wydry, a w 2009 roku osiedliły się na terenie ostoji wilki.

Dobrze zachowane fragmenty starodrzewów i duża liczba starych drzew w obecnych granicach rezerwatu są siedliskiem życia dla wielu chronionych i rzadko występujących owadów, szczególnie chrząszczy. Na uwagę zasługuje fakt stwierdzenia gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz gatunków chronionych (*Osmoderma eremita*, *Dorcus parallelipedus*).

Zagrożenia

Kluczowe zagrożenie w ostoji

- niekontrolowany rozwój nielegalnej zabudowy letniskowej;
- kłusownictwo rybactwie i związane z tym niepokojenie bytujących na jeziorze ptaków.

Inne ważne zagrożenia w ostoji

- zaniechanie dotychczasowego użytkowania rolnego, intensyfikowanie użytkowania ornego;
- wyrąb starodrzewu i drzew dziuplastych, usuwanie martwego drewna z lasu, sadzenie monokultur drzew, stosowanie zrębów zupełnych, zagęszczanie sieci szlaków zrywkowych i dróg leśnych;
- usuwanie krzewów i drzew z brzegu.

Źródła danych

Doktór – mat. niepubl., Głowaciński (2001), Gromadzki i in. (1994, 2002), Heath, Evans (2000), Korol – dane niepubl., Mellin – inf. ustna, Natura 2000 SDF/PLB280004 Jezioro Oświn i okolice, Sikora i in. (1996, 1999, 2005), Sikora, Ryś (2004), Zakład Ornitologii PAN (2003) – mat. niepubl.